

MAKTABLARDA TA'LIMNI AXBOROTLASHTIRISH JARAYONLARIDA O'QUVCHI YOSHLARDAGI AXBOROT OLISH MADANIYATINI SHAKILLANTIRISH.

Ilyosjonov Shahboz

Ilyosjonovshahboz01@gmail.com

Tel: +998941500852

Annotatsiya. Maqolada maktablarda ta'limni axborotlashtirish jarayonlarida o'quvchi yoshlardagi axborot olish madaniyatini shakillantirishga qaratilgan fikr va mulohazalar keltirib o'tilgan.

Kalit so'zlar. Tarbiya, axborotlashtirish, ta'lim tizimini axborotlashtirish, kompyuter texnikasi, innovatsiya, mediya texnologiyalar, kompyuter texnologiyasi.

Kirish

Rivojlanib borayotgan zamonimizda har bir jabhada ulkan o'zgarishlar ro'y bermoqda bular qatorida ta'lim jarayonlarini axborotlashtirishni ham ko'rishimiz mumkin. Bu rivojlanishlar bizning mamalakatimizda ham jadallashib borayapti. Ma'lumki, mustaqilligimizning ilk kunlaridan boshlab yurimizda yoshlarimizning ta'lim-tarbiyasi alohida e'tibor qaratila boshlandi. Yoshlarimizga jahon talablari darajasida bilim olishlari va dunyo yoshlari bilan raqobatlasha olishlari uchun barcha shart-sharoitlar yaratildi va yaratilib kelinmoqda. 2020-yil 23-sentyabrda qabul qilingan O'zbekiston Respublikasi “Ta'lim to'g'risidagi” Qonunining yangi tahriri ham ta'lim jarayonlarini isloh qilishga qaratilgan. Bugungi kunda yurtimizdagi barcha maktablar zamonaviy kompyuter o'quv xonalari bilan ta'minlangan. Bu ta'lim tizimini axborotlashtirishda pedagoglarimiz uchun qulaylik yaratildi demakdir. Ta'lim tizimini axborotlashtirish- bu butun ta'lim jarayonini samarali tashkil etishdir. Ta'lim tizimini axborotlashtirish- hayotdan yangi usullarni izlash jarayonidir. Ta'lim tizimini axborotlashtirish – bu kompyuter texnikasi va axborot texnologiyasidan dars jarayonida foydalanish, ta'limda yangi sifat ko'rsatkichlariga erishishdir. Buning uchun ta'lim jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishda o'qituvchilarning malakasini oshirish va qo'llab-quvvatlash zaruz. Har bir pedagogning AKT bo'yicha bilimlarini oshirish maqsadida mamlakatimizda pedagoglar uchun maxsus o'quv jarayonlari tashkil etildi. Hozirgi davrda insonga mediya texnologiyalarning ta'siri kun sayin ortib borayotgani kuzatilmoqda. Bu holat kitob o'qishga nisbatan televizorni qiziqib tomosha qiladigan bolalarga ta'sir etmoqda. Axborotlarning katta oqimi televideniya, telefon, internet, kompyuter o'yinlari, kompyuter, elektron o'yinchoqlar oilalarda mustahkam o'rin egallab borayotganligi bola tarbiyasi hamda atrofdagi olamni anglab borishiga kattalardan alohida e'tibor talab etmoqda. Bola voyaga yetgani sari uning sevimli mashg'uloti o'zgarib boradi. O'yinlari, sevimli qahramonlari, qiziqishlari ham o'zgaradi. Ta'lim jarayonida ham o'quvchilar ilgari axborotni darslik, adabiyotlar, dars jarayonlarida o'qituvchining ma'ruzalaridan, radio va televideniya orqali olgan bo'lsa, bular safiga endilikda axborot texnologiyalari va internet ham qo'shildi. Ta'lim tizimini axborotlashtirishda o'qituvchidan darsni yangi innovatsiyon va pedagogik texnologiyalar asosida dars o'tishni talab

etmoqda. Pedagog AKT dan foydalanib dars o'tish jarayonida bu o'sib kelayotgan yosh avlod uchun mo'ljallangan saboq ekanligini unutmazligi lozim. Darsga tayyorgarlik ko'rish jarayonida dars rejasini maqsadga ko'ra tayyorlash, mavzuga oid o'quv materialini tanlashda asosan: tizimlilik hamda muntazamlilik, qulaylik, ilmiylik va boshqa didaktik tamoyillarga rioya etishi zarur. Ta'lim jarayonlariga axborot texnologiyalarini tatbiq etish, pedagogning ish jarayonin osonlashtiradi, sifat jihatidan yuqori bo'lishiga va samarali ish usullarini tashkil etishga imkon beradi. Biroq, shuni alohida takidlab o'tish kerakki ta'lim jarayonlarida yoshlarga axborot vositalaridan samarali va maqsadli foydalanishni, axborot olish madaniyatini ham o'rgatishlariga e'tibor berish lozim. Ta'lim tog'risidagi qonunda belgilab berilganidek, ta'lim sohasidagi munosabatlarni tartibga solishda aynan axborot olish madaniyatini ham tartibga solish nazarda tutilgan. Axborot olish jarayonida yoshlarimiz internet tarmoqlaridan o'zi uchun kerakli bo'lgan manzillardan ma'lumot qidirish va olishlari kerakligini pedagoglar muntazam tushuntirib borishi zarur. Bu tushuntirishlarni o'zlari tayyorlagan video darslar va slaydlarni ma'lum qismini ma'naviy bilimlarga ajratib olib borishsa maqsadga muvofiq bo'ladi. Masalan: adabiyot darslarida o'quvchilar uchun videodars tayyorlandi. Pedagog bu jarayonda qaysi internet mazillariga murojat qilganligi ko'rsatib ketishi kerak. Yoki uy vazifalarini bajarishda yordam berishi mumkin bo'lgan aniq internet manzillarini o'quvchilarga tavsiya sifatida berishi ham mumkin.

Axborot asri insoniyatga tezkor axborot taqdim qilish bilan birgalikda undan noo'rin foydalanish tufayli ko'plab muammolarni shakllantirmoqda, bu o'z navbatida eng katta ta'sirini yoshlar o'rtasida namoyon etmoqda. Shu sababli yoshlar o'rtasida axborotdan to'g'ri foydalanish, ayniqsa o'smir davri yoshlarida axborotdan samarali foydalanish yoki ijtimoiy xavfli axborotlardan ularda immunitet shakllantirish talabi ortib bormoqda. Mazkur masalada, davlat tomonidan olib borilayotgan islohotlar esa taxsinga loyiqdir. Zero, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyev "Biz yoshlarga doir davlat siyosatini hech og'ishmasdan, qat'iyat bilan davom ettiramiz. Nafaqat davom ettiramiz, balki bu siyosatni eng ustuvor vazifamiz sifatida bugun zamon talab qilayotgan yuksak darajaga ko'taramiz. Yoshlarimizning mustaqil fikrlaydigan, yuksak intellektual va ma'naviy salohiyatga ega bo'lib, dunyo miqyosida o'z tengdoshlariga hech qaysi sohada bo'sh kelmaydigan insonlar bo'lib kamol topishi, baxtli bo'lishi uchun davlatimiz va jamiyatimizning bor kuch va imkoniyatlarini safarbar etamiz" deb ta'kidlaganida yoshlar orasida har qanday ijtimoiy xavf keltirib chiqaruvchi omillarga qarshi kurashish nazarda tutilgan desak mubolag'a qilmaymiz. Axborot texnologiyalarining rivoji insoniyatning bilim olish ko'lamini va imkoniyatlarini misli ko'rilmagan darajada kengaytirdi. Internet tarmog'ining paydo bo'lishi va bu sohada boshqa yutuqlar barcha uchun bilim olish imkoniyatlarini tenglashtirdi. Bunday o'zgarishlar ro'y berayotgan jamiyatda yashash o'ziga xos ma'suliyatlarni zimmasiga olishni nazarda tutib, odam o'zini-o'zi tarbiyalashi va hajmi misli ko'rilmagan darajada ortib ketayotgan axborotni "hazm qilishga" ko'nikish lozimligini nazarda tutadi. Shu o'rinda eng ishonchli va eng to'g'ri ma'lumotlarni sarashni o'rganishning ahamiyati ham tobora yuksalib bormoqda. Mamlakatimizda ta'lim-tarbiya sohasida olib borilayotgan islohotlar ta'lim muassasalari kutubxonalarini faoliyatini ham zamonaviy talablar va ehtiyojlardan kelib chiqqan holda qayta tashkil etish, takomillashtirish zaruriyatini kun tartibiga qo'yimoqda. Chunki ular ta'lim tizimi mazmunan va shaklan yangilanayotgan bir pallada hosil bo'layotgan kuchli axborot oqimini qabul qilish, jamlash va o'z o'rnida, ularni keng

jamoatchilik, professor-o‘qituvchilar, talabalar hamda o‘quvchilarga eng manzur yo‘llar bilan taqdim etishdek muhim vazifani bajarishlari lozim. Ushbu axborot manbalariga, birinchi galda, o‘quv adabiyotlari, me‘yoriy hujjatlar, metodik qo‘llanmalar va bevosita ta‘lim jarayoniga taalluqli bo‘lgan boshqa manbalar kiradi.

Xulosa o‘rnida axborotlashtirishning milliy tizimining shakllantirish shu kunning eng dolzarb vazifalaridan biri bo‘lib, jamiyat taraqqiyotining asosiy omili hisoblanadi. Ta‘lim jarayonlarini axborotlashtirish ta‘lim muassasalaridagi o‘qitish sifatini tubdan yaxshilashga hissa qo‘shadi. Biroq, ta‘lim jarayonlariga axborotlashtirinish tadbiriq etilayotgan bir paytda jamiyatimizda axborot olish madaniyatini, axborotdan maqsadli foydalanish madaniyatini ham oshirib borish lozim. Axborot olish madaniyati va axborotdan maqsadli foydalanish ta‘lim muassasalarida yoshlarimizga o‘rgatib borilsa, kelajakda biz axborot olish madaniyatiga ega kishilarni ko‘rishimiz mumkin. Axborot istemoli madaniyati oshirish maktab o‘quvchilarining, turli bemani o‘yinlar shunga o‘xshash saytlardan bilib bilmay kirib qolishlaridan saqlashga yordam beradi. O‘zining kimligini, o‘zligini bilgan inson ota-ona, ona vatan, vatanparvarlik degan muqaddas qadriyatlarining tub mohiyatini anglashga qodir bo‘ladi deb o‘ylayman.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasining “Ta‘lim to‘grisidagi qonun”ni. – Toshkent 2020- yil.
2. Maxsuda Tillashayxova. Axborot texnologiyalari ta‘lim tizimini takomilashtirish omilidir. InfoCOM.UZ 23.04.2009.
3. Maftuna Gapporova. Ta‘lim tizimini axborotlashtirish davr talabi. InfoCOM.UZ 07.11.2012
4. R. X. Alimova va boshqalar. “Axborot tizimlari” -Toshkent 2013.
4. TECHNOLOGY OF FORMING THE VIRTUE OF TOLERANCE IN PRIMARY CLASS STUDENTS K Abrorxonova, F Rahmatova, M Dehqonboyev Science and Innovation.